

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота (проєкт)
магістра

з теми: «СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА
СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ»

Виконав: здобувач вищої освіти 2 курсу,
групи FK2-M22
Спеціальності 014 Середня освіта
(Фізична культура)

Чайковський Максим Валерійович

Керівник: Чистякова М.О., кандидат наук
з фізичного виховання та спорту, ст.
викладач

Рецензент: Бабюк С.М., кандидат
педагогічних наук, доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ	9
1.1 Сучасні підходи до організації спортивних та рекреаційних заходів	9
1.2 Фактори, що зумовлюють комерціалізацію та глобалізацію сучасних спортивних та рекреаційних заходів	12
1.3 Класифікація програм рекреаційної та спортивної спрямованості	18
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	26
2.1 Методи дослідження	26
2.2 Організація дослідження	28
РОЗДІЛ 3 ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ	30
3.1 Визначення популярних видів активності серед здобувачів освіти, які навчаються у закладах загальної середньої освіти.....	30
3.2 Організація сучасних спортивних та рекреаційних заходів.....	37
3.3 Просування спортивних та рекреаційних заходів	41
3.4 Контроль за навчально-виховним процесом і, зокрема, аналіз уроку фізичної культури.....	43
3.5 Результати використання розробленого змісту уроку фізичної культури з елементами рекреаційних та спортивних змагань у практичній діяльності	47
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	52

ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АТ – артеріальний тиск

ВООЗ – Всесвітньої організації охорони здоров'я

УЄФА– англ. Union Européenne de Football Association

НУШ – Новá українська шкóла

ЗЗСО – Заклад загальної середньої освіти

ЧСС – Частота серцевих скорочень

ВСТУП

Актуальність теми. Сьогодні підвищення рівня рухової активності дітей у комплексі з іншими факторами здорового способу життя видається ефективним напрямом вирішення проблеми залучення школярів до регулярних занять фізичними вправами та спортом на засадах так званого „масового спорту” чи „оздоровчої фізичної культури”, які виконують важливу функцію, але не приводять до видимих соціальних результатів [1, 3].

Дані сучасної науки говорять про те, що найбільш ефективний шлях підвищення якості та результативності організації рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти може бути заснований на вивченні закордонних джерел інформації [6, 7].

Одним із ключових факторів забезпечення цього процесу є нові форми організації рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти [3], особливо це стосується ігрових видів спорту, які швидко розвиваються та в яких спостерігається суттєве зростання прихильників. Тому в системі проведення уроків фізичної культури все більше уваги приділяється вивченню нових модулів фізичної культури, вдосконаленню тих компонентів уроку, які дозволяють забезпечити високий емоційний відгук учнів на рухову діяльність. Особливо актуальне дане твердження для видів спорту, які достатньо популярні, підтримують сучасну молодіжну культуру, не мають великих навантажень, з низьким травмуванням. До них відноситься і дворовий футбол - панна.

Необхідно зазначити майже відсутність у доступній нам науковій та науково-методичній літературі даних щодо педагогічного аналізу уроку фізичної культури, який був би критерієм доцільності впровадження в шкільну програму нових модулів з фізичної культури та проведення змагань з даних видів діяльності.

Об'єкт дослідження – сучасні рекреаційні та спортивні заходи у

закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження – технології впровадження рекреаційних та спортивних заходів у заклади загальної середньої освіти.

Мета дослідження: визначити можливості впровадження сучасних рекреаційних та спортивних заходів у заклади загальної середньої освіти..

Відповідно до мети було визначено такі **завдання дослідження:**

1. Вивчити за літературними джерелами стан щодо проблеми сучасні технології організації рекреаційних та спортивних заходів у світі.
2. Визначити особливості проведення ігрових видів спорту, зокрема вуличного футболу у закладах загальної середньої освіти.
3. На підставі отриманих даних запропонувати зміст проведення змагального уроку з методикою вуличного футболу.

Для вирішення поставлених завдань використовували комплекс адекватних **методів дослідження**. Відбувалося це на теоретичному та емпіричному рівнях. Під час проведення дослідження на теоретичному рівні було використано загальнонаукові методи, зокрема узагальнення, аналіз, систематизацію. Комплекс цих методів сприяв вивченню стану розробленості досліджуваної проблеми.

Соціологічні методи, а саме анкетне опитування учнів та учениць, використовували для одержання необхідних емпіричних даних. Зокрема, такими були дані, які пов'язані із дослідження у педагогічному просторі проблеми контролю за навчально-виховним процесом і, зокрема, проведення аналізк уроку фізичної культури, що обумовило його розуміння як певної системи правил й операційних дій, необхідних для вивчення процесу проведення заняття, а також умов, що впливають на його результати.

Педагогічні методи, а саме спостереження, педагогічне тестування, засновані аналізі на виконанні проведення уроку, Ефективне застосування спортивних ігор у роботі з учнями загальноосвітніх навчальних закладів вимагає чіткого та об'єктивного розуміння цього багаторічного педагогічного процесу, який реалізується насамперед через функціонування

системи фізичного виховання. Окрім якісної підготовки до всього спектру занять спортивними іграми, належної їх реалізації, багатогранна діяльність вчителя фізичної культури передбачає й проведення ґрунтовного аналізу діяльності всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, зіставлення визначених цілей та завдань з отриманими результатами. При цьому провідне положення уроку «Фізична культура» як основної форми занять фізичними вправами визначається тим, що у ньому закладені можливості для вирішення стратегічних завдань фізичного виховання школярів

Також були використані *методи математичної статистики*. Опрацювання одержаних емпіричних даних відбувалося за допомогою описових методів математичної статистики [3]. Обчислювали середнє значення показників (\bar{x}), середнє квадратичне відхилення (S). Приймалася статистична надійність $P = 95\%$ (ймовірність помилки 5 %, – рівень значущості $p = 0,05$).

Практичне значення одержаних результатів. Отримані дані створюють передумови для подальшої розробки уроку фізичної культури та його ефективної реалізації в умовах виконання НУШ, змагальних навантажень спортивного та рекреаційного характеру.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломного проекту магістра були апробовані на таких наукових конференціях: Міжнародна інтернет-конференція «Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти» (Кам'янець-Подільський, 2022); звітних науково-практичних аспірантів, викладачів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2022-2023).

Публікації. Основні результати дослідження за темою дипломного проекту магістра викладено в 1 науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 59 сторінках, з яких 55 – основного тексту, що містять 5 таблиць. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох

розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку 43 використаних джерел інформації.

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

1.1 Сучасні підходи до організації спортивних та рекреаційних заходів

З усіх основних галузей промисловості в сучасному світі сфера фізичної культури, спорту викликає достатню увагу щодо вивчення складнощів і суперечностей світових процесів. Вона має безпосереднє відношення до економічного процвітання країн, оскільки пов'язана з конкурентоспроможністю, рівнем соціальної та трудової активності громадян та витратами на медицину.

Професійні спортивні федерації, асоціації, ліги, клуби є найскладнішими комерційними організаціями й не відрізняються від підприємств в інших сферах діяльності, в основі яких перш за все присутні економічні закони. Фізкультурно-оздоровчі центри, оздоровчі клуби, спортивні споруди та інші організації суспільної спрямованості нині все більше орієнтуються на ринкову модель господарської діяльності. Поширений попит на спорт в усіх його проявах, спортивні товари й послуги вплинув на створення індустрії спорту. За деякими показниками (Business Research Company, 2021) світова спортивна індустрія є другою за темпами зростання сектором, який, як очікується, досягне 599,9 мільярда доларів США до 2025 року.

Під терміном «Спортивна індустрія» розуміється вся сукупність діяльності в сфері професійного і аматорського спорту, фізичної культури, олімпійського та параолімпійського руху та частина національної економіки, яка пов'язана з виробництвом, просуванням та збутом спортивних товарів,

послуг, обладнання тощо, формуванням позитивного іміджу держави на міжнародному рівні, організацією і проведенням спортивних подій.

Такі мегаподії, як Олімпійські ігри та чемпіонат світу, наочно ілюструють процеси глобалізації в спорті, автор книги «Глобальний спорт», стверджує, що глобальна формація спорту історично та одночасно пов'язана з міжцивілізаційними обмінами між Північною Америкою та Західною Європою, регіонів, з яких виникла більшість сучасних провідних видів спорту і ліг, і де проводяться більшість найпрестижніших спортивних змагань та іншим суспільством. Такі види спорту, як футбол, крикет, гольф, регбі та теніс виникли у Сполученому Королівстві у 19 столітті. Розвиток Сполучених Штатів як провідної світової держави у 20-му столітті призвів до поширення таких видів спорту, як баскетбол, бейсбол і хокей. Сьогодні Північна Америка є місцем для найбільших спортивних ліг у світі (США є місцем розташування чотирьох провідних професійних спортивних ліг за прибутком у світі: Професіональна бейсбольна ліга (англ. Major League Baseball, скорочено MLB), Національна баскетбольна асоціація (англ. National Basketball Association, NBA), Національна футбольна ліга (англ. National Football League, NFL) та Національна хокейна ліга (англ. National Hockey League, NHL)), тоді як Європа залишається центром багатьох популярних видів спорту, зокрема футболу. Нині європейський футбол активно впроваджує технології американського професійного спорту як на рівні професійних ліг окремих країн - Франції, Іспанії, Італії, Німеччини, Англії, так і на рівні європейської федерації (англ. Union Européenne de Football Association, в українській транслітерації УЄФА). Аналогічні процеси відбуваються й у європейському баскетболі. Одним із підтверджень цього є створення у 1998 році Північноєвропейської баскетбольної ліги (англ. North European Basketball League, NEBL), діяльність якої побудована на основі принципів американського професійного баскетболу. Проте, на думку науковців [35], глобальний спортивний процес має багатогранний, різноспрямований характер. Зокрема, мінливий баланс глобальної

економічної сили, який пов'язаний з появою нових центрів промисловості, насамперед розташованих в Азії, призводить до змін у світовому спортивному ландшафті. Сьогодні азійські ліги та змагання зростають як з точки зору доходів, так і з точки зору впливу, і ця тенденція, ймовірно, збережеться в міру зростання економічного та культурного впливу цього регіону. Для прикладу, Індійська прем'єр-ліга (англ. Indian Premier League, IPL) є найпопулярнішою крикетною лігою у світі. Вартість бренду IPL у 2022 році становив 11 мільярдів доларів США. Фінал IPL між Chennai Super Kings і Gujarat Titans у 2023 році був найбільшою трансляцією прямого ефіру в Інтернеті з глядачами у 3,2 мільйона [32].

У 2023 році ліга продала своє медіаправо на період 2023–2027 років за 6,4 мільярда доларів компаніям, в результаті чого вартість IPL за матч склала 13,4 мільйона доларів [14].

Що стосується мегаподій, то світова першість з футболу (FIFA World Cup) вперше відбувалася на Близькому Сході у 2022 році й вперше пройшла восени та взимку. Бюджет цього турніру став найдорожчим за всю історію проведення та перевищив \$200 млрд. Однією з особливостей чемпіонату стало проведення матчів на стадіонах з системами охолодження повітря, які дозволяли підтримувати температуру не вище 27°C. Закордонні автори наголошують, що на проведення глобальних подій у спорті в подальшому будуть впливати зміни клімату. Так, Зимові Олімпійські ігри 2022, вперше були проведені з використанням повністю штучно створеного снігу. Перед Міжнародною кліматичною конференцією ООН (Глазго, 2021) Міжнародний олімпійський комітет оголосив, що з 2030 року господарі Олімпійських ігор мають бути не тільки екологічно нейтральними, але й кліматично-позитивними [14].

Розглядаючи сферу фізичної культури та спорту з позиції глобальних процесів автори виокремлюють такі її характеристики: комерціалізація та професіоналізація (інтеграція галузі в систему ринкової економіки, лібералізація законодавства щодо спортивних трансляцій; розвиток

спонсорства, модернізація стадіонів та вдосконалення системи продажу квитків на спортивні змагання, підвищення ясності й прозорості інвестицій в спортивні проекти, підвищення гарантій захищеності інвестиційних інтересів) підвищення децентралізації управління в області спорту, в тому числі в глобальному масштабі; створення освітніх організацій в галузі прав и свобод, правових механізмів боротьби з насильством і вживанням допінгу в спорті; міграції молодих і висококваліфікованих спортсменів, їх концентрацію в провідних національних і міжнародних центрах підготовки; політизації та соціалізації; 7) Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх) [14].

Тобто, на даному періоду розвитку фахівці галузі розглядають глобалізацію точки зору соціальних, економічних, політичних процесів, які впливають на спорт, і як вони впливають на права спортсменів і глядачів. Інші відповідні питання, які можна розглянути в курсі політики, це корупція в органах управління спортом, договірні матчі або антидопінгова політика. Спорт активно впливає не тільки на соціальну та економічну системи країн а й є важливою зеленою галуззю для національного розвитку. Вони можуть вивчати поєднання напрямів розвитку глобальних комунікацій у сфері фізичної культури, спорту .Важливо підкреслити, що процеси глобалізації по-різному впливають на спорт, що дозволяє узагальнити позитивні і негативні наслідки. Чинники впливу глобалізації на розвиток спорту вищих досягнень впливають на різні сфери життя.

Сучасний спорт – це не лише змагання, рекорди та медалі, це ще й серйозна галузь економіки [39].

1.2 Фактори, що зумовлюють комерціалізацію та глобалізацію сучасних спортивних та рекреаційних заходів

На даному етапі розвитку, в нових соціально-економічних умовах, яскраво проявились тенденції комерціалізації та професіоналізації не тільки

професійних, а й олімпійських та неолімпійських видів спорту. Інтенсивний процес яких зумовлюється наступними чинниками: політикою МОК, формуванням штатних команд, охоплення цих процесів олімпійського спорту [14].

Комерціалізація — це орієнтація в розвитку тих видів, які можуть принести великі доходи чи, як мінімум, забезпечити покриття власними доходами всіх витрат. Внаслідок чого професійні, деякі олімпійські та масові види спорту стали багатомільярдним глобальним бізнесом: це, в першу чергу, найбільш видовищні командні види спорту, що користуються великою популярністю у світі [24].

Багато хто в спортивній індустрії погоджується з тим, що найпопулярнішим видом спорту є футбол, а чемпіонат світу ФІФА, який проходить раз на чотири роки - це історична, наймасованіша та найдорожча подія у світі. Такі Європейські футбольні клуби як Barcelona і Real Madrid, входять у п'ятірку найдорожчих клубів, оцінених трохи більше за \$4,7 млрд кожен (станом на 2021 рік). За футболом регулярно спостерігають понад 3,5 млрд осіб.

Популярним у більшості регіонів світу є і баскетбол, а за найпрестижнішою баскетбольною лігою світу щороку стежать понад мільярд глядачів і цей спорт приносить мільярди доларів як самій асоціації й командам, так і спортивним брендам, які в ньому присутні <https://www.epravda.com.ua>. Такі зірки NBA як: Майкл Джордан, Меджик Джонсон і Ларрі Берд відомі у всьому світі [18].

Бейсбол — національна гра американців. Цей вид спорту набув поширення в Латинській Америці, деяких регіонах Центральної Америки та Азії, особливо Японії. За даними Forbes середній річний дохід бейсбольної команди у 2023 році коштував понад 350 мільйонів доларів [10].

Крикет має багато прихильників і є переважним видом спорту в Південній Азії, де проживає 1,8 мільярда людей. В Індії цим видом спорту цікавляться понад 52% населення країни [35].

Американський футбол, можливо, не має прихильників у всьому світі, але прем'єр-ліга цього виду спорту - НФЛ, є найзаможнішою спортивною лігою у світі, а Супербоул — найпопулярнішою телевізійною подією в США. За даними Forbes, НФЛ за 2022 рік отримала чистий дохід у розмірі 11,9 мільярда доларів [43].

Нарешті, регбі претендує на те, щоб бути одним із найпотужніших видів спорту у світі, але залишається обмеженим кількома країнами Європи та Південної півкулі, і йому важко конкурувати фінансово з іншими вищезгаданими видами спорту.

Індивідуальні види спорту також мають багато прихильників, але їм важко створити рівень інтересу та пристрасті, як командним видам спорту. А все ж таки, деякі з цих видів спорту надзвичайно прибуткові. Наприклад, легка атлетика є провідним видом спорту, який представлений в олімпійській програмі з Ігор I Олімпіади 1896 р. в Афінах (Греція). Жінки дебютували на Іграх IX Олімпіади 1928 р. в Амстердамі (Нідерланди). За ходом і результатами Олімпійських ігор стежить половина населення планети — близько 3,5 млрд осіб. Між тим, гольф є одним із найбагатших видів спорту у світі, а відкритий чемпіонат США (US Open) передбачає найвищий призовий фонд (\$ 17,5 млн із часткою переможця в ньому \$ 3,150 млн) серед чотирьох мейджорсів і пропонує 100 балів перемождою в Офіційному світовому рейтингу з гольфу.

Автоперегони є ще одним прибутковим видом спорту, такі змагання, як Гран-прі «Формула-1» та супер серії «NASCAR», характеризуються досить високою відвідуваністю, і в обох випадках перевищує 100 тис. на кожен етап. Прибуток відповідний — згідно з фінансовим звітом за 2022 рік, загальний дохід Ф1 склав \$2,573 млрд. Білік О, Хіменес Х.

Особливості проведення змагань в кільцевих автоперегонах (на прикладі «Формула-1» та «NASCAR», представлені в журналі “Теорія і методика фізичного виховання і спорту”, доказують, що спорт достатньо має прибутку.

Теніс – один із найпопулярніших видів спорту у світі, де крутяться великі грошові суми, а зірки тенісу традиційно є спортивними зірками, успішно

конкуруючи з найкращими майстрами футболу, баскетболу, боксу та «Формули-1». Сьогодні турніри першого рівня забезпечують призовий фонд понад \$1 млн, змагання другого рівня – \$450 тис., третього – \$164 тис., четвертого – \$107 тис. Рівень визначається рейтингом учасників. Є й безліч другорядних турнірів із призовим фондом близько від \$5 тис. до \$75 тис. [43].

Видовищними та прибутковими також є бокс, кінні перегони, хокей. Нарешті, сьогодні нові види спорту, такі як ММА та кіберспорт, викликають великий інтерес серед молоді [28].

Індустрія ММА (змагання з даного виду не включені в програму головного олімпійського чи неолімпійського старту чотириріччя), за підрахунками експертів, коштує понад \$7 млрд доларів, і зростання цього виду спорту пов'язане з приголомшливим успіхом UFC (англ. Ultimate Fighting Championship, абсолютний бійцівський чемпіонат) — міжнародної спортивної організації, що влаштовує та проводить бої змішаного стилю, а також проводить змагання за світову першість у змішаних бойових мистецтвах. Ліга змішаних єдиноборств, яку брати Лоренцо та Френк Фертітта у 2001 купили всього за \$2 млн, а продали групі компаній WWE-IMG за \$4 млрд є одним із найбільших продажів франшизи в історії спорту, дані дані опубліковані Andreff, W. у *Economic Globalization of the Sports Industry*.

В умовах розвитку сучасних комп'ютерних технологій та високошвидкісного інтернет-з'єднання одним з найбільш інноваційних, перспективних та популярних видів спорту є кіберспорт, також іменований як комп'ютерний спорт або електронний спорт - командне або індивідуальне змагання на основі відеоігор. Протягом останніх років у багатьох країнах світу, зокрема і в Україні (у 2020 році кіберспорт в Україні визнано офіційним видом спорту), проводяться кібертурніри різного рівня. Призові фонди на таких змаганнях можуть досягати декількох мільйонів доларів США. Турнір із Dota 2 «The International» кілька разів становив рекорди по виплатах: так у 2022 році було отримано командою-переможцем - 8, 5 млн доларів. Призовий фонд The International 2021 був найбільшим за історію кіберспорту. Він становив трохи

понад 40 мільйонів доларів. Прямі трансляції ігор в інтернеті, збирають багатомільйонну аудиторію. Наприклад, за фіналом The International 2015 року, згідно з даними з TrackDota.com, спостерігало понад 4,6 млн глядачів. У 2017 році кіберспортивна аудиторія досягла в цілому приблизно 385 мільйонів осіб у всьому світі, а у 2019 - до 427 мільйонів глядачів та фанів.<https://esports.ua>

На зростання кіберспортивного ринку впливає ряд макрофакторів, які прямо чи опосередковано відображуються на розвитку сфери, це: збільшення інтересу великих світових брендів Red Bull, Razer, Kingston, Mercedes, Vodafone тощо і державних структур до комп'ютерного спорту, регламентування нормативів комп'ютерного спорту нарівні з класичними видами спорту, гнучкий інструмент маркетингу та PR [41].

У кіберспорті всі дисципліни поділяють на кілька основних класів, що розрізняються властивостями просторів, моделей, ігровими завданнями і необхідними ігровими навичками гравців:

- шутери від першої особи
- колекційні карткові ігри
- стратегії в реальному часі
- авто/авіа симулятори
- командні рольові ігри з елементами тактико-стратегічної гри
- тощо.

Ураховуючи вищесказане, можемо передбачити, що в сучасному спорті продовжуватиметься тенденція розвитку видовищних видів спорту, які приносять великі прибутки власникам клубів, менеджерам, спонсорам та партнерам, засобам масової інформації, спортсменам. Проте, слід виділити одну проблему. Йдеться про оплату спортсменів, чия робоча сила використовується міжнародними та національними організаціями, представниками бізнесу та ЗМІ. З одної сторони спортивна еліта, до якої входять чемпіони та призери Ігор та спортсмени-професіонали найвищої кваліфікації – «зірки», мають досить високі доходи від використання свого іміджу, спонсорських контрактів, рекламних кампаній, інша група набагато

численніша - це маса учасників змагань різного рівня, які не отримують належної компенсації за свою працю [35].

В професійному спорті статки окремих спортсменів достатньо високі. За 2022 рік у рейтинг 10 найбільш оплачуваних спортсменів увійшли представники футболу, боксу, гольфу, баскетболу та тенісу. Так, доходи Леброна Джеймса за останні 12 місяців стали найбільшими серед усіх заробітків спортсменів за останні 20 років і склали понад 126.9 млн доларів, Ліонель Мессі (футбол) - 122 млн, Кріштіану Роналду (футболу) - 115 млн, Неймар (футбол) - 103 млн, Сауль Альварес (бокс) - 89 млн. Деяко нижчі статки у представників олімпійських видів спорту. Для порівняння, сума призових в Україні за Олімпійські ігри у Токіо складала за 1-е місце – 125 тис., за 2-е – 80 тисяч., за 3-е – 55 тис. дол. США. Для спортсменів, які змагаються в неолімпійських видах спорту, найбільш престижними вважаються Всесвітні ігри, які є часто більш видовищними, ніж олімпійські, ними займаються сотні тисяч людей по всьому світу, розмір преміальних тут на порядок нижчий: 480 тисяч гривень за золото, 400 тисяч гривень за срібло і 240 тисяч гривень за бронзу [5, 27] .

Теніс, гольф, бокс як і деякі інші видовищні види спорту – це піраміда, на вершину якої підіймаються лише найталановитіші, найпрацездатніші та фартові. І звичайно, щоб досягнути вершини, сотні тисяч людей по всьому світу тренуються і змагаються, забезпечуючи своєю участю високий рівень спортивної конкуренції, без якої спорт втрачає привабливість для глядачів, втрачається інтерес до нього з боку телебачення та спонсорів. Тому комерціалізація тісно пов'язана й переплетена с проблемою професіоналізації спорту.

Якщо у сучасному професійному спорті економічні принципи були притаманні від моменту започаткування, олімпійський спорт йшов до комерціалізації та професіоналізації досить складно і довго. З 1896 по 1948 рр. економічні проблеми не посідали помітного місця в діяльності МОК. Основними джерелами доходів МОК були: пожертвування меценатів, членські

внески, особисті кошти барона П'єра де Кубертена. З 1960 розпочався продаж прав на телевізійну трансляцію Ігор. У 1974 р. на сесії Міжнародного олімпійського комітету було переглянуто правило 26 Олімпійської хартії «Положення про аматорство», яке забороняло спортсменам, які претендують на участь в Іграх Олімпіад, отримувати будь-яку матеріальну винагороду. У 1986 році МОК на прохання міжнародних федерацій дозволив участь професійних спортсменів в Іграх Олімпіад. Стало очевидним, що подальше зростання спортивних досягнень в олімпійському спорті можливе лише в тому випадку, якщо для кращих спортсменів спортивна діяльність стане основною, тобто професійною. У зв'язку з цим у світових видах спорту, було проведено якісні організаційні, структурні та правові зміни.

Право допуску спортсменів до Ігор МОК надав міжнародним спортивним федераціям. На думку Платонова, допуск спортсменів професіоналів на Ігри визначається групою чинників:

позицією федерацій;

фірм, з якими професійні спортсмени уклали контракти;

самих спортсменів.

1.3 Класифікація програм рекреаційної та спортивної спрямованості

Спортивні програми можна класифікувати на офіційні, які базуються на виді спорту, офіційно визнаний в Україні за рішенням державного комітету молодіжної політики, спорту і туризму, та неофіційні, що охоплюють різноманітні види спортивної активності, спрямовані на конкретні групи учасників.

Офіційно визнаними та доступними до широкого загалу видами спорту, що можуть використовуватися у спортивних програмах у закладах загальної середньої освіти, як одна із ефективних форм підвищення рухової активності, є такі види: бодібілдинг, боулінг, більярдний спорт, велосипедний спорт, гирьовий спорт, городковий спорт, стрітбол, картинг, пляжний футбол, кеглі,

пейнтбол, скелелазіння, поліатлон, спортивна аеробіка, перетягування канату, спортивний туризм, черліденг, сквош, богатирське багатоборство, пляжний волейбол, футзал. Крім видів спорту у шкільних змаганнях можуть бути використані наступні види: елементи шоу і видовищних видів спорту: танці, гімнастика та акробатика; різновиди туризму; біг на короткі і довгі дистанції, метання м'яча, плавання, стрільба, згинання та розгинання рук в упорі лежачи.

Спортивні програми, що базуються на неофіційних видів спорту та спрямовані на конкретні групи учасників, формуються відповідно до загальних принципів спортивного тренування та встановлених організаторами правил проведення змагань. У цих програмах спортивні змагання виступають не тільки як невід'ємна частина, але і як ефективний інструмент для зміцнення організму, формування моральних та вольових якостей учасників, а також сприяють розвитку почуття колективності, дисципліни, волі та наполегливості.

За результатами змагань вносяться корективи до технологій організації рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти та визначаються майбутні напрямки розвитку цього процесу.

Крім того, змагання виступають як ефективний метод візуальної пропаганди. Якщо змагання добре організовані та урочисто проведені, вони залишають глибокий слід у пам'яті учасників та глядачів, сприяючи популяризації фізичної активності серед різних вікових груп. Такі заходи допомагають залучати людей до участі у групових тренуваннях, спортивних клубах та шкільних об'єднань .

Класифікація рекреаційних програм.

Тренування з фізичних вправ у формі розваг часто базуються на рухливих іграх з елементами змагальності. Ці заняття можуть відбуватися або самостійно, або під керівництвом фахівця у неформальних групах, що збираються у місцях проживання або для масового відпочинку, таких як бази

відпочинку, профілакторії, лісопаркові зони, туристичні бази чи вечори відпочинку.

Рекреаційні програми фізичної активності розділяються на особисті та командні. У першому випадку кожен учасник змагається за особистий результат, а в другому — за успіх команди. Основна відмінність полягає в тому, що спеціальна підготовка не потрібна. У таких розвагах можуть брати участь люди різного рівня фізичної та технічної підготовленості, різного віку та статі. Носити вільний одяг дозволяється.

При створенні таких програм враховується емоційний аспект та можливість фізичного навантаження для всіх учасників.

Як спортивні так і рекреаційні заходи у закладах загальної середньої освіти – це програми занять фізичними вправами з направленістю на зміцнення здоров'я. Вони можуть поділятися на заняття з загартування організму, вдосконалення постави, зміцнення елементів опорно-рухового апарату, збільшення функціональних резервів організму та заняття з відновлення працездатності. Виконання оздоровчих програм може здійснюватися самостійно або у неформальних групах за місцем проживання в освітніх закладах тощо.

Порядок проведення змагань в освітніх закладах - це чітке управління ходом змагань. Чітке управління змаганнями залежить від першої наради представників команд, де головний суддя повинен представити суддівську колегію, розібрати окремі пункти положення, надати роз'яснення про техніку суддівства, інформувати про порядок проведення змагань.

До наради представників доцільно підготувати документацію з програмою та графіком проведення змагань, папір для записів тощо.

Змагання розпочинаються за участі парад у учасників, це важлива частина, яка проводиться урочисто з великою кількістю глядачів. Місце для цього повинно бути особливо прикрашеним і освітлене. Учасники виходять на парад під музичний марш. Переможці попередніх змагань мають честь

підняти прапор змагань під гімн України, що мотивує учасників на спортивні виступи.

Керівництво ходом змагань, таким як вихід нової групи учасників, початок та закінчення розминки чи зміна дисциплін, здійснюється замісником судді або суддею, який присутній серед учасників.

Оцінку виступів здійснює суддівська бригада. На багатоборствах це відповідно складені суддівські бригади зі старшим суддею на кожній дисципліні та іншими суддями. Старший суддя керує бригадою, відповідає за дисципліну учасників, пояснює різницю в оцінках, та веде протоколи.

Технічне обслуговування змагань, як установка та заміна обладнання, постачання необхідних речовин, виконує комендант, який підпорядковується головному судді.

Медичне обслуговування та контроль здійснює лікар змагань (помічник головного судді з медичних питань).

Для інформування про хід командних змагань та оголошення лідерів призначається суддя-інформатор.

Підведення підсумків. Для швидкого підведення підсумків важлива чітка робота судді-секретаря, який перевіряє правильність виведення середнього і кінцевого балу в кожному протоколі, сумує його з результатами попереднього виду, визначає кінцеву суму балів у багатоборстві з урахуванням результатів виступів попередньої зміни, виводить командні результати, заповнює грамоти. Завершуються змагання урочистим парадом, при дотриманні спеціальних ритуалів (виклик переможців на п'єдестал пошани, опускання прапору змагань новими чемпіонами).

Парад закриття змагань. На парад доцільно запрошувати всіх учасників (як виняток – учасників останньої зміни). Команди розташовуються починаючи з правого флангу у відповідності до зайнятих місць. Оголошуються підсумки, проводиться нагородження переможців. Після спуску прапору учасники урочистим маршем покидають залу.

Нагородження переможців. Нагородження переможців проводиться до закриття змагань. Ритуал нагородження повинен бути завжди урочистим та цікавим як для учасників, так і для глядачів.

Складання звіту про змагання. По завершенню змагань головний суддя та суддя-секретар складають звіт, в якому повинно бути наступне:

- назва та програма змагань, місце та час їх проведення;
- результати особистої та командної першості, а також інформація про виконання розрядних вимог;
- склад суддівських бригад по видам багатоборства;
- окремі недоліки та пропозиції на наступні змагання

В залежності від мети, форми, масштабу та характеру змагання поділяються на наступні:

1. За напрямом (метою): навчальні, відбіркові, першості, чемпіонати, спартакіади і універсіади, матчеві (дружні) зустрічі, змагання з інваспорту, масового спорту, спорту для всіх, змагання, які проводяться за спрощеною програмою;

2. За формою заліку: особисті, командні та особисто-командні;

3. За масштабом: шкільні, вузівські, районні, міські, обласні, всеукраїнські, міжнародні;

4. За представництвом: територіальні та відомчі;

5. За значимістю: класифікаційні, некласифікаційні, закриті, відкриті, конкурси, змагання “з листа”.

Зазвичай перед кожними змаганнями ставиться декілька завдань. Наприклад, на першості вузу можна підвести підсумки спортивної роботи, виявити кращих, визначити склад збірної вузу, залучити до занять спортивною руховою активністю більше студентів. Всі завдання точно вказуються у програмі та положенні про змагання.

Програма змагань. Програма змагань - це документ, що включає назву змагань, завдання, склад учасників та регламент проведення. Програма змагань складається на підставі плану-календарю спортивних заходів.

В залежності від завдань, складу учасників, умов проведення програми змагань можуть різнитися. Наприклад, для визначення технічної підготовленості та отримання розряду існують державні (класифікаційні) програми. Для інших змагань програми можуть складатися організаціями, що їх проводять. Програми можуть передбачати проведення змагань за полегшеними та спрощеними правилами.

Положення про змагання. Положення про змагання, затверджене керівником організації, що проводить змагання, є провідним юридичним документом, на підставі якого здійснюється підготовка та проведення змагань. Цей документ розробляється у відповідності до плану-календарю спортивних заходів та розсилаються спортивним колективам не пізніше як за 3 місяці до початку змагань. В Положенні вказуються:

1. мета та завдання;
2. місце і час проведення;
3. фінансування та керівництво змаганнями;
4. програма;
5. вимоги до учасників та команд;
6. порядок визначення переможців;
7. нагородження.

Підготовка та проведення змагань. Підготовча робота незалежно від масштабу змагань повинна проводитися задовго до їх початку. Вона включає в себе підготовку необхідної документації, підбір суддів та відповідальних осіб, підготовку місць змагань та інвентарю. Всю підготовку доцільно розділити на 3 етапи.

На першому – визначаються терміни, масштаб, місце проведення і затверджується Положення, а також наказ про проведення змагань, який складається з таких пунктів:

- 1) з якою метою та на підставі яких документів планується проведення змагань;

2)терміни та місце проведення;

3)склад суддів та відповідальних за підготовку місць змагань, радіофікацію, медичне забезпечення;

4)кошти на оренду спортивних споруд, харчування і проживання іногородніх учасників, оплати суддів, транспортні розходи, призи та нагороди.

5)термін складання звіту про проведенні змагання.

6)організації та особи, які повинні бути ознайомлені з наказом.

До наказу додається План підготовки та проведення змагань, в якому передбачається:

1)матеріальне та організаційне забезпечення (підготовка місць, інвентарю, зустріч учасників та глядачів, обслуговуючий персонал та ін.);

2)план-календар або графік проведення змагань, який готує головний суддя.

На другому етапі уточнюється графік змагань, підбираються та затверджуються суддівські бригади, готується організаційна документація.

Головною суддівською колегією проводяться наступні підготовчі роботи:

складаються схеми розташування приладів та затверджується відповідальна особа (комендант змагань);

визначається склад команд (за попередніми заявками), уточнюється графік, та кількість потоків, ін.;

визначення складу суддівських бригад по видам багатоборства, підбір складу апеляційної комісії;

підготовка робочих та підсумкових протоколів, таблиць для інформації.

На третьому етапі підготовки проводяться мандатна комісія з перевірки листів-заявок на участь у змаганнях та відповідності учасників встановленим

вимогам, нарада представників команд, жеребкування, перевіряється надійність приладів, проводиться випробування приладів учасниками та пробне суддівство бригадами суддів на видах, перевіряється готовність всіх посадових осіб, задіяних у змаганнях..

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Методи дослідження

Завдання було вирішено завдяки аналізу відповідної наукової та методичної літератури, узагальненню передового практичного досвіду і застосуванню різноманітних дослідницьких підходів, включаючи загальнонаукові, соціологічні, педагогічні та математично-статистичні методи.

Загальнонаукові методи дослідження. З цієї групи методів дослідження на теоретичному рівні використовували аналіз, узагальнення, систематизацію та теоретичне моделювання. Аналіз проводився протягом дослідження з метою порівняння поглядів різних авторів на ключові аспекти теми дипломного проекту. Цей аналіз допоміг визначити напрямок роботи, сформулювати завдання дослідження і визначити шляхи їх вирішення. Аналізу було піддано джерела, які висвітлюють сучасні технології організації рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти. Аналізувались дані стосовно спортивних змагань, нових видів рухової активності, а також особливості застосування методик підвищення інтересу до уроків фізичної культури. Це дозволило ознайомитися із сучасними програмами проведення сучасних технологій організації рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти, що сприяють підвищенню зацікавленості учнів до уроку фізичної культури; вивчити спеціальну літературу, що висвітлює питання нових видів спорту, для подальшого застосування в практичній діяльності школярів.

Педагогічні методи дослідження. Методи цієї групи були одними з провідних під час дослідження. При цьому, використовували метод педагогічного спостереження та педагогічного експерименту. Метод

педагогічного експерименту – на констатувальному та формувальному етапах, був проведений у природних умовах проведення уроку фізичної культури. На початку дослідження (констатуючий експеримент) було вивчено контроль за навчально-виховним процесом і, зокрема, аналізу уроку фізичної культури, що обумовило його розуміння як певної системи правил й операційних дій, необхідних для вивчення процесу проведення заняття, а також умов, що впливають на його результати. За допомогою даного методу отримано інформацію про застосування спортивних ігор у роботі з учнями загальноосвітніх навчальних закладів вимагає чіткого та об'єктивного розуміння цього багаторічного педагогічного процесу, який реалізується насамперед через функціонування системи фізичного виховання.

Формувальний етап педагогічного експерименту передбачав апробацію запропонованої розробки для перевірки її ефективності у вирішенні визначених завдань.

На основі аналізу науково-методичної літератури та результатів опитування вчителів фізичної культури, ми використали застосування спортивних ігор у роботі з учнями загальноосвітніх навчальних закладів, що вимагає чіткого та об'єктивного розуміння цього багаторічного педагогічного процесу, який реалізується насамперед через функціонування системи фізичного виховання [37]:

Педагогічний аналіз повинен правильно відображати урок, як послідовний цілеспрямований системний процес, розкриваючи найважливіші причинно-наслідкові зв'язки. Тому будь-яка пропонована схема педагогічного аналізу уроку має сприяти оперативному з'ясуванню позитивних і сильних сторін у роботі вчителя, виявленню недоліків, помилок та упущень, аргументовано забезпечувати об'єктивні висновки щодо проведеного заняття. При цьому пошук шляхів удосконалення навчально-виховного процесу на уроці фізичної культури потребує певної адаптації як до фахівця, який проводить аналіз, так і вчителя, чий урок аналізується.

Соціологічні методи дослідження. Із соціологічних методів використовували анкетування. В його основу було покладено опитувальник, розроблений особисто. Опитувальний лист містив питання, пов'язані із ставлення учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчих заходів які проводяться в режимі навчального дня, сформованість в учнів потреби у використанні фізичних вправ з метою забезпечення та підтримки в нормі рівня свого здоров'я, особливості практичної реалізації спортивних змагань та фізкультурних перерв у школі .

Методи математичної статистики. Для опрацювання отриманого емпіричного матеріалу застосовували група методів математичної статистики. Зокрема визначали: основні одномірні статистики (середнє арифметичне – \bar{X} , стандартна помилка середнього – m , стандартне відхилення середнього – S).

Приймалася статистична надійність $P = 95\%$ (імовірність помилки 5% , тобто рівень значущості $p = 0,05$).

Для перевірки відповідності вибірових даних нормальному закону розподілу використовувався критерій Уилка–Шапиро. Для оцінки статистичної значущості різниць між вибірками, які мали нормальний розподіл, використовувався критерій Стьюдента. Для оцінки статистичної значущості різниць між вибірками, у яких розподіл не відповідав нормальному закону, використовувався W -критерій Вілкоксона.

2.2 Організація дослідження

Дослідження проводили на базі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. У дослідженні взяли участь учні та ученицізакладах загальної середньої освіти, загальною кількістю 45 осіб (анкетування).

Вирішення завдань дослідження відбувалось у декілька етапів, кожен з яких передбачав отримання результатів в окремих завданнях:

I етап (червень – вересень 2022 року). Завданням першого етапу стало вивчення інформації наукової, науково-методичної літератури за темою дипломного проєкту.

II (жовтень 2022 – вересень 2023 рр.). Завданням другого етапу було вирішення завдань, пов'язаних із проведенням педагогічного експерименту, причому як на етапі констатувального, так і формувального, експерименту.

III (жовтень – листопад 2023 року). На цьому етапі здійснювали формулювання висновків та оформлення дипломної роботи магістра.

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНИХ ТА СПОРТИВНИХ ЗАХОДІВ

3.1 **Визначення популярних видів активності серед здобувачів освіти, які навчаються у закладах загальної середньої освіти**

Сучасні рекреаційні та спортивні заходи дозволяють вчителю залучити, об'єднати учнів та учениць для взаємодії, оцінити виконання освітніх завдань під час проведення уроків фізичної культури та позакласних форм фізичного виховання, участі у позакласних формах фізичного виховання, організаційної діяльності з фізичного виховання в школі, досягнення цілей для реалізації у процесі самостійних занять тощо.

Історія розвитку людства завжди була пов'язана з пошуком можливостей збільшення кількісних і якісних показників рухової активності, що дозволяли розширити фізичні можливості людини. З цією метою створювалися відповідно до конкретних потреб держав та громадян різноманітні види спорту.

Нині основу для ефективної рекреаційної та спортивної діяльності здобувачів освіти складають такі підходи, як вибір варіативного модулю, гендерність, доступність, безпека. Вибір учнів та учениць визначає види фізичної активності для організації фізкультурно-оздоровчої діяльності в закладі освіти.

З метою визначення популярних видів активності, ми провели анкетування серед учнів 5-10 класів. Результати анкетування 45 здобувачів освіти, які навчаються у закладах загальної середньої освіти, представлені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Дані анкетного опитування здобувачів ЗЗСО щодо найпопулярніших та масовіших видів спорту

Показник	Статистичний показник	Значення показників, n = 45			
		клас			
		5	6	8	10
Кількість обстежених, n		10	10	15	10
Вік, років	\bar{x}	10,31	11,29	13,38	15,20
	S	0,84	0,81	0,88	1,4
Вид спорту у відсотках					
Легка атлетика		8,10%	9,60%	5,70%	6,40%
Футбол		10,60%	10,40%	10,10%	10,10%
Плавання		8,40%	8,10%	7,40%	8,10%
Йога		8,10%	7,40%	6,40%	6,40%
Велосипедний спорт		5,70%	6,40%	5,70%	5,70%
Баскетбол		6,40%	5,70%	5,40	5,40
Волейбол		5,70%	5,40	5,70%	6,40%
Національні види спорту		5,40%	5,40%	5,40%	10,5%
Бодибілдінг		4,90%	4,90%	5,70%	5,70%
Спортивні танці		4,70%	4,50%	4,90%	5,70%
Єдиноборства		3,80%	3,40%	5,40	5,40
Спортивне орієнтування		3,00%	3,40%	3,00%	3,00%
Настільний теніс		3,10%	3,00%	3,00%	3,00%

Важливим для дослідження було з'ясувати серед учнів закладів загальної середньої освіти: види спорту, які подобаються дітям та обґрунтувати можливість удосконалення проведення змагань з них. Вік – від 10 до 16 років. Згідно з результатами анкетування, які представлені в таблиці 3.1, найпопулярнішими та найвідомішими видами спорту у ЗЗСО є традиційні. Мабуть це пов'язано з тим, що НУШ запроваджена ще тільки до 7 класу, а також з тим, що в школах немає достатнього спортивного інвентарю.

Серед 45 опитаних учнів закладів загальної середньої освіти понад 10,0% відзначали вид спорту який подобається - футбол.

Цікавим є суб'єктивна оцінка вчителями фізичної культури, представлена в табл. 3.2., свого ставлення до нових видів спорту у шкільній програмі і звісно до проведення змагань. Виявлено, що вчителями фізичної культури також більше уваги приділяють проведенню змагань з футболу.. За даними анкетного опитування, ми відзначили деяку вираженість цих змін залежно від вчителів різних класів.

Таблиця 3.2 – Результати відповіді учителів фізичної щодо залучення учнів до організації і проведення змагань панна (вуличного футболу)

Показник	Результати відповіді учителів фізичної культури, %			
	Вчителі 5 кл	Вчителі 6 кл	Вчителі 8 кл	Вчителі 10 кл
Як Ви вважаєте, залучення учнів до організації і проведення змагань панна (вуличного футболу) на уроках загального циклу вплине на підвищення у них інтересу до уроків фізичної культури?	46,3	38,6	33,3	60
Чи навчаєте Ви учнів самостійно розробляти комплекси фізичних вправ для проведення фізкультурних заходів спрямованих на підвищення розумової працездатності, на профілактику порушень постави, порушень зору, плоскостопості?	44,8	47,6	52,4	50
Чи навчаєте Ви учнів виконувати фізичні вправи, які використовуються в процесі проведення спортивних та рекреаційних подій?	29,6	47,6	47,2	47,2
Чи навчаєте Ви учнів виконувати фізичні вправи, які використовуються в процесі проведення спортивних та рекреаційних заходів?	48,3	28,6	57,1	20

Проведений вище аналіз свідчить про те, що на думку учителів фізичної культури, використання спортивних та рекреаційних заходів в режимі навчального дня учнів є дієвим засобом на шляху формування у них

позитивного ставлення до систематичних занять фізичними вправами, що є передумовою для формування в учнів особистісної фізичної культури. Разом із тим, необхідно відмітити, що незважаючи на усвідомлення учителями фізичної культури ролі і значення фізкультурних подій лише 29,6 % вчителів 5 класів з них вказали на те, що навчають учнів на уроках самостійно розробляти та виконувати комплекси фізичних вправ, які використовуються для проведення цих заходів.

У неформальній бесіді вчителі фізичної культури, найбільші хотіли б організувати змагання серед дітей з футболу. Проте ідеї відомих спортивних спеціалістів Balyi I. (2001) і Michelsa R. (2001) містять положення про те, що маленькі діти не повинні брати участь у змаганнях, де ведуться таблиці та передбачається розподіл місць між учасниками. Ці положення знайшли своє відображення в діяльності федерацій Англії, Німеччини, Іспанії, Італії, США,

Наприклад в Австралії дітям заборонили брати участь у регулярних змаганнях до дванадцятирічного віку.

Треба зауважити, що рекреаційні та спортивні заходи закладу освіти відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти спрямовані на реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання освітньої галузі фізичної культури.

Уроки фізичної культури і фізкультурно-оздоровчі заходи закладу освіти повинні бути гармонійно поєднаними в єдиний діяльнісний процес, спрямований на формування компетентностей здобувачів освіти.

Таким чином види фізичної активності для фізкультурно-оздоровчої діяльності мають змінюватися кожної чверті/триместрі у відповідності до змін (вибору) варіативних модулів на уроках фізичної культури. Фізкультурно-оздоровча діяльність учнів та учениць в певному виді фізичної активності (варіативному модулі) повинна включати декілька етапів. Це дозволить сформувати зацікавленість, стійку мотивацію, сталу звичку до занять фізичною активністю.

При організації рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти учні та учениці повинні залучатися не лише в якості учасників, але й у якості організаторів, інструкторів, консультантів, сценаристів, суддів, волонтерів, ведучих, асистентів, хронометристів, секретарів, операторів, журналістів тощо. Основу рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти учнів та учениць складають заходи «Ліг активних учнів та учениць здорової України», які передбачають проведення ігор, показових виступів з варіативних модулів, які щойно вивчалися на уроках, у відповідності до регламенту (спрощених правил). Заходи Ліги враховують сезонні особливості застосування видів фізичної активності і варіативних модулів і діляться на сезони: осінь, зима, весна. Відповідно заходи Ліги доцільно організовувати восени, взимку і навесні. При цьому види фізичної активності (варіативні модулі) мають змінюватися у відповідності до вподобань учнів та учениць. Заходи Ліги передбачають об'єднання і залучення усього контингенту учнів та учениць закладу освіти, а також залучення вчителів та батьків до рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти без попереднього відбору.

Частково заходи Ліги можуть проводитися в режимі уроків фізичної культури.

Перший етап - «Ліга дружніх». Заходи Ліги проводиться в кожному класі закладу або декількох класах одного віку. Команди - учасники об'єднуються самими учнями, їх склади не можуть змінюватися на наступних етапах Ліги. Ігри «Ліги дружніх» проводяться в закладі освіти в режимі уроків або окремого заходу. Команди учням яких краще вдалося впоратися із завданням відносяться до I рівня підготовленості. Команди, учасникам яких не все вдалося відносяться до II рівня підготовленості. Всі учні та учениці, які взяли участь, нагороджуються. Метою «Ліги дружніх» є залучення до фізкультурно-оздоровчої діяльності усіх учнів та учениць закладу освіти, сприяти їх участі у «Лізі сміливих».

Другий етап – «Ліга сміливих». Заходи Ліги організуються спільно колективами двох не надто віддалених один від одного закладів освіти (партнерів – суперників). В іграх та показових виступах цього етапу Ліги залучаються усі учні та учениці обох закладів освіти. Склади команд, сформовані на попередньому етапі («Ліга дружніх»), не змінюються. Ігри та показові виступи проводяться за попереднім розподілом команд відповідно до I та II рівня підготовленості. Всі учні та учениці, які взяли участь, нагороджуються.

Метою «Ліги сміливих» є залучення до фізкультурно-оздоровчої діяльності усіх учнів та учениць обох закладів освіти, сприяти залученню від 50% до 75% учнів та учениць до участі у районному/міському етапі «Перша ліга».

Третій етап – «Перша ліга». Заходи Ліги організуються в територіальній громаді, районі, місті. У заходах «Першої ліги» беруть участь усі команди, які взяли участь у «Лізі сміливих» з усіх шкіл району/міста з визначених видів фізичної активності (варіативні модулі). Під час змагань «Першої ліги» зберігається попередній склад команд, які утворені друзями в «Лізі дружніх». Змагання ліги проводяться в межах фізкультуро – оздоровчих заходів напередодні або під час канікул. Усі команди – учасники жеребкуванням розподіляються на групи по чотири команди. В групах проводяться ігри в парах, які визначає жереб, а також гра за перше місце. В кожній групі визначається переможець «Першої ліги», срібний призер і два бронзові призери (команди, які не здобули перемогу). Переможці «Першої ліги» отримують право представляти територіальну громаду/район/місто у змаганнях «Вищої ліги» Метою «Першої ліги» - є залучення від 50% до 75% усіх учнів та учениць з усіх шкіл територіальної громади/району/міста до фізкультурно-оздоровчої діяльності і сприяти участі переможців ліги у «Вищій лізі».

Четвертий етап – «Вища ліга» (обласний етап). Фізкультурно-оздоровчі заходи «Вищої ліги» проводяться між усіма командами, які пройшли відбір

«Першої ліги» з усіх територіальних громад/районів/міст області з визначених видів фізичної активності (варіативних модулів). Під час подій «Вищої ліги» зберігається попередній склад команд, які утворені друзями в «Лізі дружніх», але допускається посилення обмеженою кількістю гравців з числа учнів і учениць своєї школи. Події ліги проводяться в межах фізкультуро – оздоровчих заходів напередодні або під час канікул.

Усі команди учасники жеребкуванням розподіляються на групи по чотири команди. В групах проводяться ігри в парах, які визначає жереб, а також гра за перше місце. В кожній групі визначається переможець «Вищої ліги», срібний і два бронзові призери (команди, які не здобули перемоги). Переможці «Вищої ліги» отримують право представляти область у змаганнях «Суперліги» П'ятий етап – «Супер ліга». Змагання «Суперліги» проводяться між усіма командами, які отримали право представляти свою область і заклад освіти у «Вищій лізі» з усіх областей з визначених видів фізичної активності (варіативних модулів). Під час змагань «Суперліги» зберігається попередній склад команд, які утворені друзями в «Лізі дружніх», але допускається посилення обмеженою кількістю гравців з числа учнів і учениць своєї школи. Події ліги проводяться в межах фізкультуро – оздоровчих заходів під час канікул, або після них. Переможець «Суперліги» визначається за олімпійською системою (play off).

Дані анкетного опитування, подані у табл. 3.3 показали, що майже у всіх опитаних не вистачає спортивних об'єктів. Крім того, майже половина опитаних (47.4%) не має можливості займатися на дозвіллі тим, чим би їм би хотілося. Відповідь на питання “Чи хотіли б Ви, щоб у школі де навчаєтесь, були сучасні майданчики?” показує, про катастрофічність забезпечення дітей сучасними спортивними майданчиками. Зокрема, проводячі дослідження в ЗЗСО, ми не бачили ні в одному закладі майданчика для вуличного футболу, не кажучи вже про гольф та інші види рухової активності. Звичайно, що слабка матеріальна база сприяє малорухомому стилю життя.

Таблиця 3.3 – Ставлення здобувачів освіти до фізкультурно-оздоровчих заходів, які проводяться в школі в режимі навчального дня

Показник	Кількість опитаних, %				
	клас				всього го
	5	6	8	10	
Чи хотіли б Ви, щоб у школі де навчаєтесь, були сучасні майданчики	100,0	95,2	95,2	100,0	97,4
Чи виконуєте Ви ранкову гігієнічну гімнастику?	31,0	10,0	10,0	20,0	18,9
Чи розповідаєте Ви своїм батьком про бажання приймати участь у рекреаційних заходах?	69,0	90,0	90,0	80,0	81,1
Чи маєте Ви можливості займатися на дозвіллі тим, чим би вам хотілося.	34,5	52,4	57,1	60,0	47,4

3.2 Організація сучасних спортивних та рекреаційних заходів

Аналіз анкетування показав, що більшість учнів та вчителів із задоволенням брали би участь у конкурсах, змаганнях під час уроків, внутрішньо шкільних змаганнях, фестивалях, флешмобах, а також участь у міських та всеукраїнських подіях, зокрема з панна (вуличний футбол).

Панна – вид гри, який прийшов до нас з Сурінама. Вуличний футбол, також відомий як дворовий футбол — низка неформальних різновидів футболу, які не відповідають загальновизнаним вимогам та принципам цієї гри. Варіація гри є різноманітною і встановлюється згідно обставин та вербальних домовленостей між командами.

У вуличному футболі немає встановлених правил гри, зокрема кількості гравців, яка може бути непропорційною відносно команд-суперників, розмірів та параметрів поля чи типу його поверхні, тривалості матчів.

Здебільшого на таких матчах немає арбітражу. Спірні рішення, як правило, вирішуються думкою та точкою зору більшості учасників чи вільним ударом. Загальними вимогами вуличного футболу є наявність гравців (кількість немає значення), м'яча, ігрового майданчика (може бути як огорожений та постійний, так і просто частиною проїжджої частини), спеціальних чи імпровізованих воріт (можливо, без визначеної висоти).

Головна родзинка - це правило «проброшеного м'яча» між ніг суперника. Майданчик для панни повинна бути з воротами, круглою (або 8- або 16-вугільною), металевою, професійною.

В Україні вуличний футбол у зареєстрований у 2005 р. при Міністерстві юстиції як всеукраїнська громадська організація.

«Ліга вуличного футболу України» є колективним членом Федерації футболу України. При Міністерстві України у справах сім'ї, молоді та спорту згідно з Наказом №2584 від 27.07.06 «Про включення вуличного футболу до переліку видів спорту, що визнані в Україні».

Ціль — розвиток, пропаганда й популяризація футболу та вуличного футболу.

Місія — організація дозвілля аматорів футболу, пропаганда здорового способу життя. У грі немає вікових обмежень, в школах панни зазвичай є окрема група для дітей та новачків незалежно від їх віку.

Функції ВГО «Ліга вуличного футболу», як федерації полягають: у розробці програми розвитку виду спорту в Україні на кожні 4 роки;

присвоєння спортивної класифікації спортсменів;

контролем за проведенням та суддівством змагань;

розробкою методичних рекомендацій щодо проведення навчально-тренувального процесу з виду спорту

організує проведення допінг-контролю

проведенням всеукраїнських, міжнародних змагань, здійснення заходів щодо подальшого розвитку виду спорту в Україні.

Лозунг — «Наше здоров'я — це здоров'я нації».

Треба зауважити, що панна дозволяє школярам відпрацьовувати трюки і ставати більш технічними, тому вона популярна також і у багатьох професійних футболістів. Наприклад, в панну грали Неймар і Поль Погба.

З метою дослідження наскільки футбол популярен в інших країнах був проведений аналіз закордонного спорту.

Він показав, що з 2002 року після ухвалення програми "Talentförderprogramm" у Німеччині, з 2011 року в Англії і з 2012 року в Шотландії національним пріоритетом стало використання інноваційних підходів до розвитку дитячого футболу. Показовими в цьому відношенні є дії, вжиті Федерацією футболу Англії, яка підготувала стратегічний план розвитку дитячо-юнацького футболу, спрямований на якісну підготовку гравців і залучення великої кількості дітей до занять. Реалізація плану здійснюватиметься поетапно. Зміни торкнуться нівелювання значущості результату та визначення оптимального кількісного складу команд учасників змагань, які здійснюватимуться протягом три-, чотирирічного періоду. До сезону 2016/2017 років в Англії офіційно буде заборонено участь дітей до дванадцятирічного віку в регулярних змаганнях. Основні зміни відбудуться в сезоні 2014/2015 років, коли гравці семи- і восьмирічного віку гратимуть у форматі 5x5, а підлітки у віці 11,12 і 13 років - у форматі 9x9. Поширеною в середовищі фахівців є думка, що футбол - дуже непроста гра, де велика кількість тактичних рішень можлива тільки в іграх на великих полях.

Незважаючи на це, під час навчання гри у футбол, щоб процес був ефективним, необхідно рухатися поступово, крок за кроком відповідно до вікових особливостей дітей, а не стрімко "занурювати" дітей у дорослий футбол. У цьому напрямі зусиллями Н. Weina (2004) було розроблено дитячу програму "FUNino", або, як її називають, "Ренесанс вуличного футболу", для навчання дітей до десятирічного віку.

Понад 30 варіантів цієї гри широко використовуються в Іспанії, Італії та Німеччині. Діти грають на майданчику 32x25 метрів із чотирма воротами на

кожній бічній лінії. Беруть участь дві команди по 3 гравці та з одним на заміні. Гол може бути забитий з меж 6-метрової зони. Мета гри полягає в підвищенні інтелекту, творчості та аналізу ігрових ситуацій. За такої організації матчу юні футболісти вчаться дуже швидко, тому що ігрові ситуації повторюються регулярно, а всі діти постійно задіяні.

Наступним кроком федерації футболу Англії було введення заборони на восьмимісячний змагальний сезон для дітей 7-11-річного віку. Разом із цим було запропоновано гнучку систему проведення дитячих змагань. В основі такого підходу закладена освітня модель навчання, за якої діти залучені до процесу навчання із сесійною участю в іграх і фестивалях, де результат відходить на друге місце, а на перше місце виходить індивідуальність, розвиток творчих можливостей дитини, задоволення її потреб. У новій структурі проведення змагань сезон буде поділено на три частини, кожна з яких завершується турніром або фестивалем. Тривалість кожної частини збільшуватиметься, у міру того як діти стають старшими. Так, діти семи і восьми років братимуть участь у двотижневих, дев'яти і десяти років - у чотиритижневих, а одинадцятирічні - у шеститижневих турнірах. Замість тривалого чемпіонату доцільніше організувати короткі турніри. Відсутність організованих змагань до 12 років (без очок і турнірних таблиць).

2. організація кількох змагань (турнірів або фестивалів) замість одного тривалого чемпіонату.

3. Впровадження в практику кількісного формату учасників змагань, що забезпечують оптимальний розвиток дітей:

4. до 7 років: різноманітні ігри;

□ 7 років: 3 x 3 на четверо воріт, 4 x 4 без воротаря і з воротарем;

□ 8 років: 3 x 3 на четверо воріт, 4 x 4 і 5 x 5 із

воротарем;

□ 9 - 10 років: 3 x 3 на четверо воріт, 5 x 5 і 7 x 7 з воротарем;

3.3 Просування спортивних та рекреаційних заходів

Сучасний підхід до Панна — різновид вуличного футболу, у який грають один на один. Матч відбувається всередині обгородженого майданчика з маленькими воротами. Гол у них приносить 1 очко. Прокидання м'яча між ніг - 2 очки. Прокидання м'яча між ніг зі збереженням володіння призводить до нокауту, тобто дострокової перемоги в матчі. Правила можуть незначно змінюватися, але суть завжди: виграє той, хто володіє кращою технікою.

Панну з самого початку просувають великі компанії. У 2004 році в Голландії пройшов турнір Nike Panna KO. Едгар Давідс, MTV, професійні діджеї - не дивно, що після цієї події почалося поширення світом. Зараз команди є в багатьох країнах: Данії, Німеччині, Франції, Бельгії, Росії, Індії, Китаї, Японії, Мексиці, Аргентині. Знайти спільноти можна на різних континентах, але через брак спонсорських грошей багатьом важко вибиратися на великі турніри, щоб показати свій рівень.

Останніми роками головним спонсором і двигуном панни замість Nike став Adidas. Німецька компанія будує бази для проведення турнірів і залучає для популяризації футболістів, з якими в неї підписано контракт.

У фізіології є такий вираз: "Функція формує орган". У нашому випадку вулиця якраз і була тією функцією, яка формувала яскравих самобутніх футболістів. Посадивши хлопців за «футбольні парти», замінивши гру вправою, тим самим фактично навчання починається з знищення у дітей всякого стимулу до самостійної дії, свободи мислення, беззаперечного виконання завдання. Тим паче, необхідно пам'ятати, що творчість дітей - це самовираження, самоствердження, а не вишкіл. Звідси випливає висновок: був «дворовий» футбол і були гравці - футбольні особистості: немає «дворового» футболу - є гравці, але немає особистостей [10]. Солідарний з цією позицією відомий голландський фахівець R. Michels [16], який відзначає, що тренування повинно проходити у формі гри, так само як і в

«вуличному» футболі. Що вуличний футбол - це сама природна система навчання, яку можна знайти. Та до того ж, граючи, без труднощів опановуєш тактичні принципи командної гри. Він також звертає увагу на те, що на тренуванні не слід працювати над тим, з чим гравець навряд чи зможе зіткнутися на полі під час гри, наприклад, бігати навколо поля, тренувати координацію, бігати на короткі дистанції або відпрацьовувати техніку по обгону суперника, опановувати техніку бігу та ведення м'яча. Це марна трата дорогоцінного часу. Такі форми тренування не тільки не надихають, а попросту вбивають в гравцеві всякий ентузіазм, яким би молодий він не був. У процес тренування постійно повинні включатися складові частини реальної гри, оскільки таким чином розвиваються необхідні навички для гри 4 на 4, 7 на 7 та 11 на 11.

Таким чином, це полягає у створенні умов для самовдосконалення і саморозвитку школярів за рахунок формування у них знань і умінь самостійно здійснювати оцінку фізичного стану, розробляти індивідуальні програми для самоудосконалення фізичних якостей, складати спеціальні комплекси фізичних вправ, визначати обсяг рухового навантаження, оцінювати результати фізичної активності.

Популяризації нових видів рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти є комп'ютерно-інформаційні технології в роботі фахівців фізкультурної спрямованості.

Швидкий розвиток комп'ютерно-інформаційних технологій торкнувся і фізкультурно-оздоровчих послуг. Розробка нових фізкультурно-оздоровчих технологій неминуче призводить до необхідності зміни змісту діяльності фахівців фізкультурно-оздоровчих послуг, мета яких ефективно впровадження таких технологій у практику. За допомогою більшості комп'ютерних програм визначається рівень здоров'я, фізичної підготовленості та визначаються параметри фізичного навантаження .

До переваг комп'ютерних програм належать: наочність; можливість перегляду кожної вправи та усього уроку; творчий аспект - можливість

складати уроки за бажанням, перебудувати та аналізувати їх зміст. Разом із цим є недолік — відсутність рекомендацій з вибору комплексів вправ під час складання індивідуальної програми. У комп'ютерних програмах поки що нема обґрунтувань про доцільність тих чи інших вправ і не пропонуються альтернативні варіанти. Також комп'ютерні програми не можуть врахувати нестандартні ситуації та нюанси індивідуальних особливостей, які не були передбачені програмістом.

Таким чином важливою складовою підготовки фахівців з фізичної культури і рекреації є освоєння сучасних комп'ютерних технологій, які дозволяють оптимізувати їх роботу, а саме: покращити якість фізкультурно-оздоровчих послуг; пристосувати програми зі змагань і рекреації до індивідуальних особливостей кожного учасника занять тощо. Розширення меж застосування сучасних комп'ютерних технологій у системі фізкультурно-оздоровчих послуг накладає нові обов'язки та доповнює перелік компетентностей фахівців оздоровчого фітнесу, до яких відтепер входить обов'язки навчання осіб, що займаються, користуватися програмним продуктом.

3.4 Контроль за навчально-виховним процесом і, зокрема, аналіз уроку фізичної культури

Узагальнення отриманого емпіричного матеріалу дозволило розробити модулі фізичної культури із застосуванням вуличного футболу та елементами змагань з нього. Цей зміст становили дані щодо програми з даного модуля [9], данні зміни послужили основою відповідної перебудови системи урочного заняття як за формою, так і за змістом.

Одна з основних умов полягала в тому, що передбачала адекватні параметри фізичних навантажень відповідно до вікових норм.

Зміст занять спрямовувався на покращення стану загальної працездатності та здоров'я.

Основою виконання завдань вуличного футболу склали адекватні індивідуальним особливостям фізичні навантаження.

Наступним нашим етапом було дослідити навчально-виховний процесом і, зокрема, провести аналіз уроку фізичної культури, що обумовило його розуміння як певної системи правил й операційних дій, необхідних для вивчення процесу проведення заняття, а також умов, що впливають на його результати.

У працях науковців аналіз уроку розглядається як розбір та оцінка заняття, один із видів методичної роботи, засіб навчання студентів, метод наукового дослідження [1].

Фахівці вважають, що педагогічний аналіз уроку є найважливішою самостійною функцією психолого-педагогічного управління [5].

На думку Л. Стецюк, аналіз уроку – це процес усвідомлення і самопізнання, який формує у вчителя аналітичні здібності, розвиває інтерес та визначає необхідність глибокого вивчення проблем навчання й виховання [6, с. 26]. Призначення аналізу уроку фізичної культури полягає у систематичному підвищенню якості навчально-виховного процесу в школі. Педагогічний аналіз дозволяє дати загальну оцінку заняття, визначаючи при цьому якість окремих сторін професійної діяльності педагога (організаційні, методичні, особистісні), що у підсумку сприяє становленню та вдосконаленню його професійної майстерності.

У методичній літературі з фізичного виховання запропоновано різні підходи до аналізу уроків. Перший підхід полягає у розгляді окремих частин діяльності вчителя й учнів під час заняття, а другий спрямований на послідовний розгляд етапів уроку [7, 8]. Хоча педагогічний аналіз уроку допомагає виявити специфіку складного процесу навчання й виховання, жодна з цих схем не може повністю охопити всі аспекти конкретного заняття. Це ускладнює створення універсальної схеми аналізу уроку, що була б застосовною у різних ситуаціях, і вимагає подальшого вдосконалення з урахуванням його спрямованості та змісту.

Педагогічний аналіз уроку є складним процесом, що ґрунтується на діалектичному осмисленні реальності та відповідає загальним вимогам наукового пізнання. Його реалізація передбачає послідовне виконання операційних дій, спочатку спрямованих на визначення зовнішніх аспектів заняття. Наступний етап аналізу спрямований на розкриття сутності уроку через виділення його частин, сторін та ознак. Далі розглядається місце й роль кожного компонента заняття та їхні зв'язки через співвіднесення та синтез.

У результаті поступового збирання відомостей утворюється цілісне уявлення про проведений урок. Суть педагогічного аналізу уроку полягає у виявленні результативності конкретного заняття у навчально-виховному процесі, визначенні його значущості у досягненні цілей фізичного виховання, що охоплює навчання рухових дій, виховання фізичних якостей, засвоєння спеціальних фізкультурних знань та формування свідомої потреби у заняттях фізичними вправами.

Отже, аналіз уроку повинен детально розглядати й оцінювати вказані аспекти навчально-виховної діяльності, розкривати способи досягнення реальних результатів заняття та містити пропозиції щодо подальшого вдосконалення роботи.

Для вчителя фізичної культури аналіз уроку стає важливим інструментом управління педагогічною діяльністю, проявом його творчих здібностей та зусиль. Якісний педагогічний аналіз сприяє не лише кращому проведенню уроку, але й розвитку професійного мислення, оволодінню методами наукового дослідження. Вміння методично, грамотно та різнобічно проводити аналіз уроку свідчить про рівень майстерності педагога і сприяє його професійному зростанню й удосконаленню.

Слід зазначити, що у повсякденному житті у процесі діяльності та використовуються різноманітні види рухової активності. Для забезпечення такої рухової активності дітей діють різні форми занять. Мета діяльності таких структур:

- створення відповідної діяльності;
- забезпечення сприятливого середовища для активного дозвілля дітей в місцях їх компактного проживання.

Педагогічний аналіз має правильно відображати урок як послідовний цілеспрямований системний процес, розкриваючи найважливіші причинно-наслідкові зв'язки. Отже, будь-яка запропонована схема педагогічного аналізу уроку має сприяти оперативному з'ясуванню позитивних і сильних сторін у роботі вчителя, виявленню недоліків, помилок та упущень, об'єктивно забезпечуючи висновки щодо проведеного заняття.

При цьому пошук шляхів удосконалення навчально-виховного процесу на уроці фізичної культури потребує певної адаптації як до фахівця, який проводить аналіз, так і вчителя, чий урок аналізується. Отже, загальними вимогами до проведення аналізу уроку фізичної культури можуть виступати такі положення, як: □ аналіз уроку має бути всебічним, повним і глибоким; □ розглядаються всі компоненти методики проведення заняття, описуються всі розділи за обраною схемою; □ фіксуються, осмислюються й оцінюються все, що відбувається на уроці; виявляються причини успіхів та невдач, визначаються шляхи подальшого удосконалення педагогічної майстерності вчителя; □ суб'єктивна оцінка має бути аргументованою, обґрунтованою і доведеною. Вказані положення покладено в основу різних схем педагогічного аналізу занять спортивними іграми, які у фізичному вихованні школярів мають значне різновидове представництво і реалізуються протягом усього періоду навчання.

У процесі педагогічного спостереження і аналізу уроку з'ясовуються та оцінюються такі розділи:

1. Якість вирішення конкретних завдань уроку.
2. Організація заняття та діяльність учнів.
3. Методика проведення уроку.
4. Керівна роль учителя та його професійна діяльність.
5. Аналіз плану-конспекту уроку.

6. Висновки та пропозиції.

3.5 Результати використання розробленого змісту уроку фізичної культури з елементами рекреаційних та спортивних змагань у практичній діяльності

Для перевірки ефективності розробленого нами змісту уроку фізичної культури з елементами рекреаційних та спортивних змагань для учнів 5-6 класів протягом 4 тижнів було проведено педагогічний аналіз, який включав оцінку професійних дій та метод спостереження.

Попередня підготовка.

1. Розробка плану-конспекту уроку відповідно до вимог складання документів планування.

2. Підготовка місця проведення уроку, інвентарю та обладнання (матеріально-технічне забезпечення, санітарно-гігієнічні умови, естетичний аспект)

3. Зовнішній вигляд, психологічний стан учителя, дотримання ним педагогічного етикету і такту

Організаційні та управлінські аспекти підготовки

4. Вибір місця учителем.

Розташування учнів під час проведення уроку

5. Подача команд і розпоряджень.

Культура мовлення, володіння термінологією, що прийнята в спортивних іграх

6 Відповідність способів організації діяльності учнів їх особливостям, виду роботи, завданням уроку.

Логічність шикувань, перешикунвань, переміщень

7 Організація команд у групі.

Суддівство спортивних ігор (знання правил гри, володіння жестикуляцією)

8 Організація самостійної діяльності учнів

9 Дотримання заходів техніки безпеки

Методична і спортивно-технічна підготовка

10 Відповідність дібраних засобів завданням уроку, контингенту дітей, умовам проведення заняття; їх різноманітність та послідовність використання

11 Доцільність використання методів навчання, методичних прийомів; їх раціональне співвідношення

12 Рухова підготовленість та активність учителя

13 Адекватність дозування навантажень контингенту дітей, змісту вправ, завданням уроку, умовам проведення; його розподіл і регулювання 14 Здійснення контролю за засвоєнням навчального матеріалу. Усунення загальних та індивідуальних помилок

Виховні напрямки підготовки

15 Використання педагогічних засобів заохочення та покарання

16 Оцінювання роботи вихованців

17 Використання активу. Залучення учнів до підготовки та використання спортивного інвентарю та обладнання.

Результативність уроку

18 Досягнення оптимальної моторної щільності уроку; позитивного емоційного фону заняття

19. Забезпечення оволодінням учнями правильним виконанням вправ 20.

За даними Аксьонової О. П., для розв'язання завдань розвитку фізичних та морально-вольових якостей урок має стати яскравою подією в житті дитини через такі позиції: робота за інтересами учнів; співпраця одне з одним; заохочування учнів до активних дій. Слід спрямовувати педагогічні зусилля на роботу з мозком учнів, на створення ситуацій для раціональної роботи кожного учня зі своїм тілом, регулювання рухових дій у різних рухових моделях поведінки.

Актуальною зоною педагогічної уваги мають стати фундаментальні рухові навички. Оцінка має відображати систему фізичного самовдосконалення кожного учня.

Слід упроваджувати альтернативні методики оцінювання – рейтингову, бонусну, накопичувальну тощо [7].

На жаль, сьогодні немає даних щодо державних вимог до сучасного уроку.

Потрібно звернути увагу на плани уроків, акцентуючи увагу на таких позиціях: педагогічні завдання на урок слід формулювати лише з навчальної програми; моделювати диференційовані завдання учням різних типологічних груп; виокремити на уроці кардіотренування та розвиток силової витривалості учнів як обов'язкові тренувальні компоненти; включати в зміст уроку сучасні види спорту, і зокрема вуличний футбол.

Враховуючи вищевикладене, ми провели експеримент.

У порівняльному експерименті взяли участь учні 6 класів, які були поділені на контрольну та основну групи. Учасники контрольної групи займалися на уроці за загальноприйнятою методикою, а члени основної групи за планом, запропонованим нами з елементами змагальних навантажень за правилами дворového футболу. Ефективність розробленої методики оцінювалася за зміною оцінок аналізу уроку. Результати тестування представлені у табл. 3.4 та 3.5.

На момент початку експерименту, як видно із табл. 3.4, в контрольній, так і у основній групах не було значних відмінностей за показниками процесу проведення заняття, а також умов, що впливають на його результати.

Усі тестування, підсумкові та контрольні, проводились в один і той же час проведення уроку.

В результаті проведеного експерименту було отримано дані, які дозволили оцінити окремих сторін професійної діяльності педагога (організаційні, методичні, особистісні), що у підсумку сприяє становленню та

вдосконаленню його професійної майстерності а також відношення дітей до виконання завдань, їх зацікавленість уроком.

Таблиця 3.4 - Показники оперативного контролю, наявних організаційно-педагогічних умов у навчально-виховному процесі, до експерименту

Статистичний показник	Результати тестування					
	Педагогічний аналіз				Результативність уроку	Загальна оцінка, 12 балів
	Попередня підготовка.	Організаційні та управлінські аспекти підготовки	Методична і спортивно-технічна підготовка	Виховні напрямки і підготовки		
Основна група						
\bar{x}	9,8	10,4	9,2	9,4	7,1	9,18
S	0,2	0,7	0,2	1,0	0,5	0,52
Контрольна група						
\bar{x}	9,8	10,6	9,5	9,8	7,3	9,4
\bar{x}	0,4	0,9	0,6	1,7	0,9	0,9

Як показали результати експерименту, в обох групах більшість вчителів фізичної культури покращили показники проведення уроку, проте ці зміни були нерівноцінні. Аналіз результатів тестування, поданих у табл. 3.5 показав, що вчителі експериментальної групи покращили показники:

Методична і спортивно-технічна підготовка (до 10,9, при $p < 0,05$), Виховні напрямки підготовки (до 10,9, при $p < 0,05$) та результативність уроку.

Поліпшення результатів в експериментальній групі, ймовірно, пов'язане з впровадженням у навчальний компонент цікавого як для дітей, так і для вчителів змагального елементу вуличного футболу.

Таблиця 3.5 - Показники оперативного контролю, наявних організаційно-педагогічних умов у навчально-виховному процесі, після експерименту

Статистичний показник	Результати тестування					
	Педагогічний аналіз				Результативність уроку	Загальна оцінка, 12 балів
	Попередня підготовка.	Організаційні та управлінські аспекти підготовки	Методична і спортивна технічна підготовка	Виховні напрями і підготовки		
Основна група						
\bar{x}	9,9	10,4	10,9*	10,2*	8,7	10.02*
S	0,2	0,7	0,4	0,9	0,7	0,75
Контрольна група						
\bar{x}	9,8	10,5	9,5	8,8	8,0	9.32
\bar{x}	0,4	1,0	0,5	1,7	0,8	0,56

У учнів контрольної групи на момент заключного тестування встановлено окремі зміни величин показників, що мали, як правило, індивідуальний характер. Різниця в середньогрупових, у вихідних та кінцевих показниках тестування статистично недостовірна ($p > 0,05$).

Таким чином, у виявленні результативності конкретного заняття у навчально-виховному процесі, визначенні його питомої ваги у досягненні системи визначених цілей. Оскільки фізичне виховання школярів передбачає навчання руховим діям, виховання фізичних якостей, оволодіння спеціальними фізкультурними знаннями та формування свідомої потреби у заняттях фізичними вправами, зміст аналізу уроку фізичної культури має забезпечувати детальний розгляд та оцінку вказаних сторін навчально-виховної діяльності, висвітлювати шляхи отримання реальних результатів уроку і включати пропозиції щодо подальшого покращання роботи. При цьому він має враховувати специфіку спортивних ігор і бути адаптованим до конкретних організаційно-педагогічних умов.

Таким чином, результати проведеного експерименту наочно продемонстрували високу результативність проведення уроку з врахуванням побажань дітей, які дозволили покращити емоційний фон уроку, збільшити кількість учнів, які бажали займатись.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

- ✓ Нові технології організації спортивних та рекреаційних заходів стали закономірним результатом пошуку ефективних шляхів забезпечення доступної для дітей організованої фізичної активності заради зміцнення здоров'я. Аналіз світового досвіду та результатів низки наукових досліджень переконує, що ефективним напрямом підвищення рівня рухової активності серед здобувачів освіти в Україні може стати створення та впровадження у систему фізичного виховання школярів різноманітних популярних видів спорту оздоровчого, кондиційного та спортивного напрямів, як найбільш універсального виду фізичних навантажень.
- ✓ Потрібно враховувати, що одним із способів активного відпочинку від напруженої розумової праці під час виконання домашніх завдань вважаються фізичні вправи. Тобто мова йде про чергування розумового напруження з фізичною працею у формі виконання різноманітних фізичних вправ. Спостереження педагогів і медичних працівників свідчать що одноманітна робота швидко втомлює людей і працездатність падає. У молодших школярів втома після розумової праці настає вже після 25-30 хвилин. Розумова втома проявляється у зниженні уваги, збільшенні кількості помилок, погіршується засвоєння навчального матеріалу.
- ✓ Важливо пам'ятати, що серед існуючих педагогічних технологій, які використовуються в системі шкільної освіти, широкого розповсюдження набули і педагогічні технології, спрямовані на вирішення основних завдань системи шкільного фізичного виховання (освітніх, оздоровчих, виховних), які розробляються на таких же засадах що і інші

організаційно-педагогічні технології. Серед різноманіття таких технологій найбільш поширеними є технології спрямовані на підвищення в учнів мотивації до систематичних занять фізичними вправами, наприклад технології «формування фізичної активності школярів»; «формування готовності школярів до самостійних занять фізичними вправами». Ці технології активно розвиваються при застосуванні впровадження сучасних рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти

ВИСНОВКИ

1. Аналіз спеціальної науково-методичної літератури дозволив стверджувати, що можливості реалізації рекреаційних та спортивних заходів у закладах загальної середньої освіти спрямовані на підвищення в учнів мотивації до систематичних занять фізичними вправами, режимів роботи та відновлення. В результаті аналізу науково-методичної літератури щодо організаційно педагогічної технології «формування фізичної активності школярів» лежить алгоритм реалізації індивідуального підходу в процесі фізкультурної освіти, яка може запроваджуватись через впровадження в урок фізичної культури нових видів рухової активності.

2. Встановлено за результатами анкетування, що найпопулярнішими та найвідомішими видами спорту у ЗЗСО є традиційні.

Серед 45 опитаних учнів закладів загальної середньої освіти, найбільший показник, понад 10,0% дітей відзначали вид спорту, який подобається - футбол;

3. Результати педагогічного анкетування вчителів фізичної культури показали, що на думку учителів фізичної культури, використання спортивних та рекреаційних заходів в режимі навчального дня учнів є дієвим засобом на шляху формування у них позитивного ставлення до систематичних занять фізичними вправами, що є передумовою для формування в учнів особистісної фізичної культури..

4. Також аналіз показав, що майже у всіх опитаних не вистачає спортивних об'єктів. Крім того, майже половина опитаних (47.4%) не має можливості займатися на дозвіллі тим, чим би їм би хотілося.

5. В результаті проведеного експерименту було отримано дані, які дозволили оцінити окремих сторін професійної діяльності педагога (організаційні, методичні, особистісні), що у підсумку сприяє становленню та

вдосконаленню його професійної майстерності а також відношення дітей до виконання завдань, їх зацікавленість уроком.

б. Аналіз результатів тестування показав, що вчителі експериментальної групи покращили показники:

методичної і спортивно-технічної підготовки (до 10,9, при $p < 0,05$),
виховні напрямки підготовки (до 10,9, при $p < 0,05$) та результативність уроку.

Поліпшення результатів в експериментальній групі, ймовірно, пов'язане з впровадженням у навчальний компонент цікавого як для дітей, так і для вчителів змагального елементу вуличного футболу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріанов В. Є. Духовний потенціал фізичної культури . Теорія і методика фізичного виховання. 2006. № 5. С. 48–50.
2. Біохімія спорту : метод. Посібник. укл. В.В. Бевзо. Чернівці : Чернівецький НУ, 2009. 136 с.
3. Булатова М. М., Усачов Ю. О. Сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні. Теорія і методика фізичного виховання. 2008. 68 с.
4. Вілмор Дж. Фізіологія спорту. К. : Олімпійська література, 2003. 654 с.
5. Воловик Н.І. Навчальний посібник «Сучасні програми оздоровчого фітнесу» для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 48 с.
6. Галаманжук Л. Л., Єдинак Г. А. Основи наукових досліджень : навчально-метод. посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня Рута», 2019. 154 с.
7. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія та практика. Київ: Олімп. література, 279 с.
8. Законодавство України - Офіційний портал Верховної Ради України .
9. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році освітня галузь «фізична культура», URL: <https://www.schoollife.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/Methodichni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-fizychnoyi-kultury-u-2023-2024-navchalnomu-rotsi.pdf>
10. Круцевич Тетяна, Сергій Трачук, Інна Мамедова. Заходи до підвищення рухової активності в скандинавських країнах. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. № 1. 2020.
11. Леонов Я. В. Роль спортивної індустрії в сучасному суспільстві. Ефективна економіка. 2020. № 12.

12. Медико-біологічні основи валеології : навч. посіб. за заг. ред. П. Д. Плахтія. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий центр, 2000. 408 с.
13. Новітні медико-педагогічні технології зміцнення та збереження здоров'я учнівської молоді : навч.-метод. посіб. Львів : Українські технології, 2003. 148 с.
14. Носко М. О., Данілов О. О., Маслов В. М. Фізичне виховання і спорт у вищих навчальних закладах при організації кредитно-модульної технології : підручник. Київ : Слово, 2011. 264 с.
15. Платонов В. Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение. Київ: Олімп. лит., 2013. 624 с.
16. Рівень залученості дітей та молоді до рухової й фізичної активності та вплив спорту на фізичне і ментальне здоров'я, URL: <https://biloruska.foundation/doslidzhennia-shchodo-fizychnoi-kultury-ta-sportu/>
17. Спортивна медицина. Шахліна Л. Я.-Г, редактор. Київ: Олімпійська л-ра, 2018. 424 с.
18. Технології організації рухової діяльності: навчально-методичний посібник / [колектив авторів] [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см.
19. Товт В.А. Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності: навчальний посібник для викладачів і студентів. Ужгород, ДВНЗ «УжНУ», «Говерла». 2015. 88 с.
20. Філіппов М.М. Психофізіологія людини: навч. посібник. К.: МАУП, 2003. 133 с.75.
21. Maguire J. Global sport: Identities, societies, civilizations. Cambridge: Polity, 1999. 239 p
22. Sports Market Size, Trends and Global Forecast To 2032
thebusinessresearchcompany.com

23. Camille Bello Lifeexpectancy: Where in Europe do people live the shortest and the longest?, URL: <https://www.euronews.com>
24. CIA World Factbook, URL: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/field/life-expectancy-at-birth/country-comparison>
25. Comprehensive mental health action plan 2013–2030. Geneva: World Health Organization; 2021. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO
26. Data and statistics World Health Organization: [Веб-сайт]. URL:<https://www.theguardian.com/global/2019/apr/07/age-is-no-barrier-meet-the-oldest-top-athletes>
27. Department of Mental Health and Substance Use World Health Organization Geneva: World Health Organization; 2022, Switzerland, URL:<https://www.who.int/health-topics/mental-health>
28. Eurostat, URL: <https://ec.europa.eu>
29. Global action plan for the prevention and control of noncommunicable diseases, “Database World Health Organization”, URL: http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/94384/9789241506236_eng.pdf;jsessionid=BA6144FADA7776C2CF48C70EBBAAF0BB?sequence=1.3.
30. Global Strategy on Diet, Physical Activity and Health, URL: <https://www.who.int/publications/i/item/9241592222>
31. How to Get Started with Relaxation Techniques for Kids, URL: <https://www.savethechildren.org/us/charity-stories/easy-at-home-relaxation-activities-to-help-calm-kids>
32. Physical activity, “Database World Health Organization”, URL: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs385/en/>
33. Special Eurobarometer 525 “Sport and Physical Activity” April-May 2022 - Percentages shown are at EU27 level, URL: [.https://europa-eu.eurobarometer](https://europa-eu.eurobarometer)
34. Bompa T.O., Haff G.G. Periodization: Theory and Methodology of Training / Human Kinetics, 2009. 411 p.
35. Bouchard C., Blair S. N., Haskell W. L. (2007). Physical activity and health. Champaign, IL. : Human Kinetics.

36. UNODC, World Drug Report 2010 (United Nations Publication, Sales No. E.10.XI.13)
37. WHO: Global Database on Body Mass Index. Access mode : http://apps.who.int/bmi/index.jsp?introPage=intro_3.htm
38. Wilmore J. H., Costill D. L., Kenney L. W. (2012). *Physiology of sports and exercise*. 5th ed. Champaign, IL : Human Kinetics.
39. White Paper on Sport, “Database European Union Law”. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?qid=1389190214279&uri=CELEX:52007DC0391>
40. World Health Organization. (2018). Global action plan on physical activity 2018-2030: more active people for a healthier world: at-a-glance.
41. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/272721>. License: CC BY-NC-SA 3.0 IGO
42. World Bank Open Data, URL: <https://data.worldbank.org>
43. World health statistics 2023: monitoring health for the SDGs, Sustainable Development Goal

Список опублікованих праць за темою дипломної роботи магістра

Марина ЧИСТЯКОВА, Максим ЧАЙКОВСЬКИЙ . Особливості організації рухової діяльності різних груп населення Наукові праці Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: збірник за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів: Вип.22 Кам’янець-Подільський: Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023.645-646